

KOMMUNIKATIONSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 17/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ombildning av Lotsverket till aktiebolag

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 september 2010 en proposition med förslag till lag om ombildning av Lotsverket till aktiebolag (RP 130/2010 rd) till kommunikationsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Mika Mäkilä, kommunikationsministeriet
- budgetråd Esko Tainio, finansministeriet
- biträdande direktör Seppo Reimavuo, Konkurrensverket
- trafikchef Valtteri Laine, Trafiksäkerhetsverket

- verkställande direktör Matti Pajula, Lotsverket
- verkställande direktör, sjökapten Joakim Håkans, Baltic Pilot Ltd.
- ordförande Antti Rautava och vicehäradshövding Ilmari Haapajoki, Lotsförbundet
- verkställande direktör Olof Widén, Rederierna i Finland rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- justitieministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- Finlands Maskinförbunds förbund
- Finlands Skeppsbefälsförbund
- Finlands Hamnförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om ombildning av Lotsverket till aktiebolag.

Enligt propositionen ska Lotsverket ombildas till ett aktiebolag som helt ägs av staten.

Statsrådet bemyndigas att till det nya aktiebolaget överlåta den egendom som Lotsverket har i sin besittning och verksamheten vid verket.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2011 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2011.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Sammantaget sett anser utskottet propositionen vara behövlig och motiverad. Enligt propositionen kommer bolaget att vara ett bolag med en statlig specialuppgift och ha en lagfäst uppgift med anknytande skyldigheter. Gränserna för bolagets verksamhetsområde dras upp i 1 § 2 mom. och den samhällseliga styrningen av bolaget sker genom sektorslagstiftning och ägarstyrning. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Utskottet har behandlat propositionen samtidigt med en proposition med förslag till lagar om ändring av lotsningslagen och upphävande av 3 kap. 7 § i skadeståndslagen (RP 214/2010 rd).

Argumenten för en bolagisering. Ett argument för bolagisering har varit det beslut Europeiska kommissionen fattade 2007 (Statligt stöd nr C 7/2006) i det s.k. Vägverksfallet. Kommissionen ansåg att konkursskyddet och samfundsskattegränserna för affärsverk är statligt stöd som inte lämpar sig för den inre marknaden. Till följd av beslutet tillsattes det en arbetsgrupp och utifrån arbetet i den gruppen gjorde regeringen i finanspolitiska ministerutskottet 2009 det vägvalet att statens affärsverksamhet i regel bör utövas i aktiebolagsform och att den statliga affärsverksamhet i form av affärsverk som sker i en öppen konkurrenssituation på en fungerande marknad ska bolagiseras. I enlighet med vägvalet har bl.a. Luftfartsverket, Sjöfartsverkets produktionsverksamhet och Rederiverket bolagiserats den 1 januari i år.

Utskottet konstaterar att Lotsverket inte bedriver sin verksamhet i en öppen konkurrenssituation, eftersom affärsverket har monopol på lotsning. Varken i den aktuella propositionen eller i proposition RP 214/2010 rd läggs något förslag om att monopollet skulle upphävas. Utskottet tillstyrker bolagiseringen, eftersom den ger lotsningsbolaget bättre möjligheter att göra tydligare kostnadsberäkningar, bli insynsvänligare och i skattehänseende konkurrera på den kommersiella marknaden på likvärdiga villkor. Ombild-

ningen är en naturlig fortsättning på bolagiseringen inom förvaltningsområdet och bidrar till att avveckla lotsningsmonopolet om de påbörjade utredningarna i sinom tid resulterar i ett sådant beslut.

Enligt information kommer man genom ägarstyrningen att ställa servicenivåkrav på aktiebolaget på samma sätt som på statliga affärsverk. Servicemålen kan exempelvis gälla responstiden på begäran om lots, som spelar en avgörande roll för att den fartygstrafik som behöver lots ska löpa smidigt. Utskottet vill starkt understryka att omläggningen och de företagsekonomiska värden och beslut som har samband med den bolagiserade verksamheten inte får underminera lotsningens primära syfte, att främja en trygg sjöfart och förhindra de negativa miljöeffekterna från fartygstrafiken. Detta är något som man måste ta hänsyn till både i bolagsverksamheten och i ägarstyrningen.

Personalkonsekvenser. Tanken är att propositionen inte ska påverka vare sig antalet anställda eller eventuella anpassningsåtgärder.

Under expertutfrågningen sades det att alla som jobbar inom de funktioner som ska bolagiseras kommer att flyttas över till det nya aktiebolaget så snart bolaget grundats. Personal i arbetsavtalsförhållande på viss tid övergår till anställning i arbetsavtalsförhållande hos bolaget för motsvarande tid. Det här är ytterst angeläget med tanke på en trygg sjöfart, menar utskottet. Det borgar för att den kompetens och det kunande som nu finns följer med och att det finns tillräckligt med personal vid steget över till aktiebolag.

Pensionsskyddet för dem som flyttar över till det nya bolaget kommer enligt propositionen att motsvara deras nuvarande pensionsskydd. För att bevara personalens pensionsskydd kommer det nya aktiebolaget att teckna en separat tilläggspensionsförsäkring. Anställda vid affärsverket med individuell pensionsålder får enligt uppgift behålla detta pensionsarrangemang i det nya aktiebolaget.

Samarbetsskyldigheterna enligt lagen om samarbete inom företag (334/2007) tillämpas på det nya aktiebolaget. Enligt expertyttrande kommer en företrädare för personalen att utses till aktiebolagets styrelse.

Utskottet vill poängtera att omställningsprinciperna i fråga om personalen faktiskt ska om sättas i praktiken. Det är viktigt med en bra personalpolitik i ett helt statsägt bolag, särskilt nu i övergångsfasen. En kunnig och motiverad personal är en kritisk framgångsfaktor för företaget. Därför är det angeläget att garantera personalens ställning i övergångsfasen och upprätthålla goda förhandlingskontakter mellan arbetsgivarerna och arbetstagarna.

Utskottets ändringsförslag

7 §

Personalens ställning

(1 mom. som i RP)

Detaljmotivering

7 §. *Personalens ställning*. Paragrafen avsågs ha ett 2 mom. men när sista handen lades vid förslaget föll det bort. Enligt detaljmotiven till paragrafen ska i fråga om arbetstagare och anställningsvillkor tillämpas vad som föreskrivs i lag eller med stöd av lag och vad som avtalas i kollektivavtal och arbetsavtal som är bindande för bolaget. Utskottet föreslår att paragrafen kompletteras med ett sådant 2 mom.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget enligt propositionen men 7 § med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

På arbetstagarna och anställningsvillkoren tillämpas i bolaget vad som bestäms eller föreskrivs i eller med stöd av lag och vad som överenskomms i kollektivavtal och arbetsavtal som är bindande för bolaget. (Nytt)

KoUB 17/2010 rd — RP 130/2010 rd

Helsingfors den 17 november 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Martti Korhonen /vänst
medl. Mikko Alatalo /cent
Leena Harkimo /saml
Kalle Jokinen /saml
Jyrki Kasvi /gröna
Risto Kuisma /sd
Lauri Kähkönen /sd

Mats Nylund /sv
Pentti Oinonen /saf
Markku Pakkanen /cent
Tero Rönni /sd
Ilkka Viljanen /saml
Anne-Mari Virolainen /saml
ers. Sari Palm /kd.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.

RESERVATION

Motivering

Det primära syftet med lotsningen är att främja en trygg sjöfart, skydda miljön och förhindra miljöskador. Lotsningen är en basal samhällstjänst och ett element i vår infrastruktur. Med tanke på dessa principer är propositionen med förslag till ombildning av Lotsverket till aktiebolag inte förenlig med samhällets intressen.

Den nuvarande lotsningslagen har fungerat bra. Lotsning är ingen affärsverksamhet utan ett viktigt led i säkerhetstjänsten. Den privaträttsliga verksamhetsformen snävar in samhällets kontrollmöjligheter samtidigt som t.ex. behovet att skydda miljön accentueras. Propositionen leder till en konflikt mellan vinstsyfte och sjösäkerhet.

Samhället vinner ingenting på bolagiseringen. I stället kan man i bakgrunden ana sig till ett

ideologiskt val, inte en önskan att säkerställa en fullgod basservice. Även om regeringen ännu inte introducerar konkurrens inom sektorn, är det helt tydligt att statens aktiemonopol endast är ett kort ögonblicks passerstadium före genuin konkurrens. I alla andra EU-länder, Danmark undantaget, är lotsning en offentlig tjänst och har antingen i hela landet eller inom lotsningsområdena överlåtits med ensamrätt till en aktör. I USA har såväl Alaska som Florida försökt sig på att konkurrensutsätta lotsningen, men avstått från det på grund av alla problem som uppstått.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget.

Helsingfors den 17 november 2010

Tero Rönni /sd
Martti Korhonen /vänst
Risto Kuisma /sd

Lauri Kähkönen /sd
Pentti Oinonen /saf
Sari Palm /kd.